

онад рік уже минув із часу виходу в світ першої книги дідової «Історії», яка несподівано для мене самого отримала більший успіх у читачів, ніж я очікував. Навіть значно більший. До дідуся досі надходять схвальні, а часто й захоплені відгуки, які, чесно кажучи, мене водночас і тішать, і бентежать.

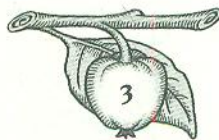
Бо несподівано виявилось, що книгу читають усі: діти, дорослі й літні люди. Читають і жінки, і чоловіки, дівчатка та хлопчики, учні та вчителі, студенти й викладачі. Виявилось, що вона цікава і тим, хто добре знає історію, і тим, кому шкільні уроки історії згадуються, як поганий сон. Повірте, дідусь таким інтересом широкої читацької аудиторії зовсім не хвалиться. Навпаки — дід дещо спантеличений, як буває спантеличеною людиною, яка відкриває якісь скромні двері, думаючи, що за ними — невеличка затишна кімнатка. А натомість опиняється на залитій світлом величезній сцені, у центрі уваги вщерть заповненого глядацького залу.

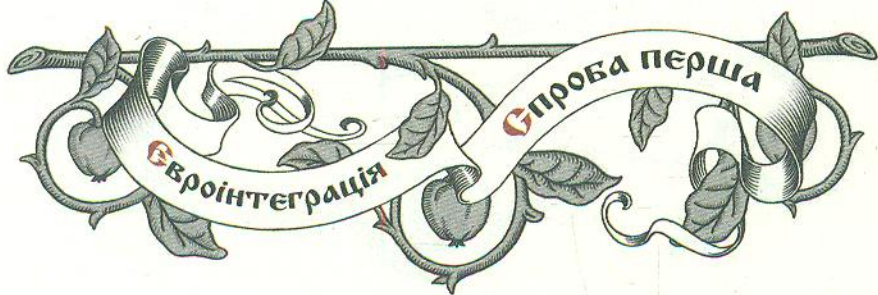
Добили ж діда науковці. Професійні історики та археологи, виявляється, також почитали перший том «Історії України». Передчуваючи це, я одразу попереджав, що не пишу наукового трактату й можу собі дозволити дуже глибоко не копати. Але вчене співтовариство солідно прокашлялося і... міцно потисло мені руку: «Добра робота. Пиши, діду, далі».

То й пишу, бо що мушу робити? Пишу в тому самому стилі, пишу, щоб було і цікаво, і весело, і водночас повчально. Лишень прохання до студентів, які читатимуть дідову «Історію», — не переписуйте текст із неї слово в слово у свої реферати, як це зробила одна студентка. Добре, хоч викладач у неї виявився людиною з гумором і не сердитий.

Але зі вступом уже час закінчувати, бо, на відміну від першого тому, ця книга густо населена історичними персонажами — усі вони в ній живі й непосидючі та нетерпляче чекають, коли ж ви вже про них почитаете.

Тож приємного читання.

ідчепись від мене, тату, я сказала — ні!

— Не переч батькові! От я щас ремня візьму, будеш знати, як батька шанувати!

— Як він тобі так подобається, то сам на ньому й женися!

— От чим він тобі не такий?

— Старий і негарний!

— Ну, і ти вже давно не юна! — бовкнув зопалу Ярослав і, помітивши, як спалахнули очі в Анни, швидко додав: — Зате він король!

— Він бридкий і бородатий!

— Але ж і я бородатий!

— Він неграмотний!

— Та де ж я вам усім грамотних женихів знайду? У вікно глянь — середньовіччя надворі! Зате Анрі серйозний чоловік, Францію розбудовує. Планує перетворити її на культурну європейську країну.

— От коли перетворить, тоді й поговоримо!

— Не ганьби мене перед Європою, не ганьби! — Ярослав шкутильгаючи рушив до доньки, але дев'ятнадцятилітня Анна прожогом чкурнула у свою світлицю й грюкнула дверима.

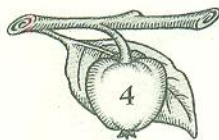
Ярослав постояв хвильку в нерішучості, а потім, кречучи, опустився навколішки і, приклавши рота до шпарини, продовжив:

— Ну ти сама подумай, будеш королевою, житимеш у Парижі!

— Де?!!

— У Парижі...

— А-а-а-а! — з-за дверей почувся такий гіркий плач, що в Ярослава від жалю до дитини стислося серце. — Донечко, ну не накручуй себе. Бути французькою королевою не так уже й погано. Принесеш у Францію культуру й освіту, усі тебе шануватимуть, нащадки пишатимуться, а в шкільних підручниках писатимуть...

— Там школи хоч є? — прочинила Анна двері й шморгнула почервонілим від плачу носом.

— Ще нема, але ти ж їх відкриєш. Візьмеш із собою наших священників, займатимешся просвітництвом. Знаєш, як тяжко було Анні Візантійській, коли вона в Київ приїхала?

— Ага... у дідуся Володимира й крім неї жінок було чимало... А отой твій Анрі теж жонатий?

— Холостяк! — упевнено заявив Ярослав. — Правда, була в нього жінка, Матильда. Але вона вже померла.

— Точно померла?

— Точно, — твердо заявив князь. — Розвіддані в мене надійні.

— Ну, добре... — сумно промовила Анна й знову шморгнула носом.

Поцілувавши доньку в чоло, Ярослав стомлено почовгав до свого кабінету.

— Поки тих дівок заміж повидаєш, інфаркт заробиш, — бурмотів про себе князь, масажуючи груди.

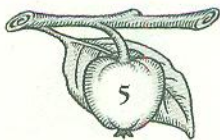
У великокняжій приймальні вже не перший рік нудьгували свати від короля Франції Анрі. Забачивши Ярослава, франки рвучко підхопилися й заходилися церемоніально вклонятися. Але князь роздратовано зупинив їх жестом і запросив до кабінету.

Королю з роду Капетингів **Генріху I** (або, як його називали на французький манер, Анрі) уже давно кортіло породичатися з князем могутньої Русі. Справи в нього йшли кепсько, постійні війни зі Священною Римською імперією та з власними баронами забирали купу сил і часу, а зиску давали небагато. Статус же зятя самого короля Ореслава (Oreslavus) дав би Генріхові змогу значно посилити свої позиції й надалі дивитися на ворогів іронічно.

Такий розрахунок мав під собою підстави — перед очима в короля були яскраві приклади його колег з інших країн, справи яких після одруження з доньками Ярослава стрімко пішли вгору.

Наприклад, норвезький принц **Гаральд**, син того самого Олафа, який колись не без успіху підбивав клинці до дружини Ярослава Інгігерди, а потім, за порадою київського князя, став Святим, узяв і посватався до найстаршої доньки Ярослава **Єлисавети**.

Прагматичний Ярослав, щоправда, не палав бажанням віддавати доньку за якогось волоцюгу. Адже Гаральд, як і належало представнику норвезької знаті, був біженцем, жив у злиднях, мав безліч ворогів і жодної перспективи посісти норвезький трон. І Ярослав

вирішив здихатися небажаного женишка, загадавши йому якесь карколомне й нездійсненне випробування.

— Значиться так, Гаральде Олафовичу, — змиряв Ярослав задумливим поглядом рослого норвежця, котрий ніяковів перед могутнім князем і сором'язливо прикривав драним плащем латки на колінах. — Трону в тебе нема, кар'єрні перспективи мізерні. Але женися ти хочеш саме на моїй доньці... Що ж мені з тобою робити?.

Гаральд похнюплено розглядав червоні, шиті з доброї шкіри чоботи Ярослава, чекаючи на його рішення.

— Ну, що ж, може й будеш мені зятем, — Гаральд радісно закліпав очима. — Але мусиш виконати одне завдання, — жених одразу виструнчився, виявляючи готовність виконати будь-яку поставлену Ярославом задачу. — Ти хлоп нівроку, однак подвигів за тобою я щось не пригадаю. — Гаральд знову знітився. — От якщо доведеш ділом, що ти геройський хлопець, якщо заслужиш славу знаменитого воїна, то так тому й будь — віддам за тебе Єлисавету.

Гаральд хвацько козирнув Ярославу і, карбуючи крок, пішов виконувати великокняжу волю. Спостерігаючи, як норман всідається на коня, Ярослав задоволено потер руки: «Кажись, здихався». Аж тут побачив, як Гаральд на льоту спіймав білу хустину, кинуту йому з вікна заплаканою Єлисаветою. «Гм-м-м...», — мугикнув, здогадуючись про дещо, князь, але нічого не сказав.

Гаральд же рушив у Візантію, найнявся там у військо імператора й почав витворяти таке, що тогочасні хроністи натерли на пальцях чимало мозолів, описуючи подвиги цього жениха. Вражений його військовою доблестю імператор скоро зарахував Гаральда в елітний підрозділ — у Варязьку гвардію. Яку, до речі, правильніше було б називати Варязько-Руською гвардією, оскільки близько половини його особового складу становили русичі.

Дуже швидко Гаральд вибився в командири гвардії, на чолі якої навів жах на всю Північну Африку, а заодно й на Близький Схід — хроністи скрипіли перами, не встигаючи описувати всі подвиги гвардійців Гаральда. Ярослав же дивом дивувався, читаючи про його перемоги в Сирії й на Сицилії. І задумливо розглядав карту тогочасного світу.

У перервах між боями Гаральд писав ліричні вірші, адресуючи їх своїй далекій київській коханій — словом, робив усе, що належить робити ідеальному герою популярних серед тогочасних читачів лицарських романів. Єлисавета читала листи закоханого в неї лицаря, червоніла від задоволення й давала почитати ті вірші своїм сестрам. Менші Ярославни лише заздрісно зітхали, нетерпляче

